

ĐỒNG ĐÁNH LUẬN

Hoàng Vũ Đông Sơn

(Trích: Tuyển tập “*Tháng Hai Buồn Đọc Lại Lỗ Tấn*”, NXB Văn Uyển 2002)

Thật lạ lùng khi đàn anh tôi cứ thích những sự đồng đánh. Ông là nhà soạn tự điển tầm cỡ và đã có nhiều bộ bằng nhiều thứ tiếng có giá trị. Chắc chắn ông phải hiểu hơn ai cái ngữ – nghĩa của sự đồng đánh mang một ý tưởng không hay ho gì. Thế mà ông vẫn “mết” những di những mớ đồng đánh. Sờ trán thấy ông vẫn mát mẻ, khi đối luận vẫn “Anh hoa phát tiết ra ngoài” ào ào. Tức là chẳng “hâm” tí nào. Vậy đâu là cơ sự ?

Nghĩ mãi chẳng ra đành muối mặt đi hỏi các bậc sĩ nhân quân tử rành về tâm lý mấy Lão Ngoan Đồng. Các đấng ấy đều “chúng khẩu đồng từ” như các đạo đức giả, đều khẳng quyết ban lời dạy dỗ rằng:

“*No com ám cật đấy mà!*”

“*Già chơi trống bỏi đấy thôi!*”

Tôi không tiếp thu, không thu hoạch lời dạy dỗ ấy và phản bác lại là:

“Kết luận về người ta thế là sai hoàn toàn trong trường hợp này.”

“Sai ở chỗ nào?”

“Sai là không đúng.”

“Tại sao không?”

“Vì , một là đàn anh tôi cũng họ Nguyễn nhưng không dây mơ rễ má gì với Uy Viễn Tướng Công nên không có dư ‘nhân dục’ để chứa một bầu ăm ắp. Tuổi tác cũng chưa được bảy mươi ba để vui vẻ trả lời đối tượng rằng: ‘*Ngũ thập niên tiền nhị thập tam*’. Hai là đàn anh tôi không phải loại thương luân bại lý đi tán tỉnh loại choai choai chanh cốm con nhà lành hay Hồng Hồng Tuyết Tuyết ở hang ở động. Ông ấy lại rất tôn kính những bậc mẹ thảo vợ hiền. Chỉ muốn giao du văn nghệ với các di các mợ sồn sồn chồng bỏ chồng chề hoặc nhún nhảy nhiều quá nên gặp cảnh trái ngang, thành ra duyên phận long đong không còn ra cái điển tích lý cổ gì.”

“Giao du chay hay ngả mặt.”

“Chay tịnh 100%”

“Đã không ăm đầu không chạm mạch, không ngu dốt, thế là tam không, thế là Tôn Ngô Không chính hiệu và là tổ sư Bồ Đề của cừu Đô Ni rồi!”

“Chẳng phải là nhân y sĩ hay thú y sĩ, chưa khám chưa xét, chưa hội chẩn, ông cũng chưa hề quen biết đàn anh tôi, sao vội phán như Thánh vậy? Không sợ mù mờ hay tổn thọ à?”

“Mù mờ thì có sợ. Trong mờ có răng và có lưỡi. Bị ghè gãy răng, bị hốt mất lưỡi thì vêu vào liền một khi. Nói chẳng đặng, nhá chẳng xong, thà chết sướng hơn.”

“Còn tổn thọ! Không sợ à?”

“Không! Bởi thọ yếu do số mệnh. Bộ chết dễ lắm hay sao? Đọc truyện kiếm hiệp của ông Tàu Kim Dung, ông ấy diễn tả cái cảnh quần hùng 36 bang 72 động ăm ố hội tề bị vương Sinh Tử phù nên sống dở chết dở. Bang chúa, động chủ gì đi nữa cũng hèn, phải chịu sự sai khiến. Đố anh nào dám ho he lên án sự ác ôn còn đồ của Thiên Sơn Đồng Mã, cung chủ Linh Thứu Cung. Đến hạn đến kỳ là cúc cung tận tụy phần đưa cỗ biếu tỏ dạ trung thành để

mong được gỡ ‘Phù’. Cứ ‘gỡ’ được ra cái nhẹ lại ‘cấy’ vào cái nặng hơn. Chả có anh nào thoát khỏi móng vuốt. Thế mới gọi là Sinh Tử Phù của người đẹp Đồng mù mù chứ.”

“Ồ kìa, tôi thô lậu quả văn mới phải đến ăn mày ông tí hiểu biết chuyện đời. Ông lại phán toàn chuyện ruồi bu, chuyện các anh bị cấy Sinh Tử Phù là phịa, là hư cấu của nhà văn Kim Dung. Ông ấy lộng bút hí hước cái cảnh tham thì thâm của người Tàu xa xưa. Ở ‘Đại Việt ta vốn xưng Văn Hiến đã lâu’, luận về sự sống – chết, đức Sào Nam Phan Bội Châu có hai bài thất ngôn bát cú. Ông quên thật hay giả vờ quên? Những lời dài dòng văn tự ông phát ra chẳng ăn nhập gì chuyện tôi hỏi ông về đồng đánh. Tôi nhắc lại, ông cho tôi biết từ thực chất đến tinh thần của cái sự đồng đánh.”

“Kể cũng khó, tán pho mát xong rồi là lời nói gió bay thì ai cũng nói thả dàn được. Còn đây đưa đến văn tự thì e rằng hố lớn, hố nặng đấy.”

“Tôi cứ ngỡ ông đã đầy phong độ từ khi sử dụng Viagra đã là Tôn Ngộ Có. Ai ngờ vẫn ‘chưa lên đã xuống’. Tội nghiệp cái khoản phản ứng ngược. Nghe anh em đàm tiếu mãi tôi cứ không tin.”

“Đồ đều giả!”

“Cám ơn ông quá khen. Đều là đều. Có đều là đều thật. Đều mà được tôn vinh lên hàng Giả như Đạo Đức Giả, Tác Giả, Ký Giả, Nhân Giả, Trí Giả... nghe nó nghịch tai làm sao ấy. Cứ như là Nghè Phú Thị vịnh Sở Khanh: *Làng Nho người cũng coi ra vẻ. Bọn xỏ ai ngờ mắc phải tay*. Tam Nguyên Yên Đổ đã khen: *Rằng hay thì thật là hay. Nho đối với Xỏ lão này không ưng.*”

“Hợm hĩnh!”

“Ai hợm hĩnh? Ông dám mắng hai vị đại gia Chu Nguyễn hay mắng tôi?”

“Mắng ông đấy!”

“Mắng tôi? To gan! So sánh bao giờ chả khập khiễng. Cả ông và tôi đều không đáng mặt xách dép cho hai bậc danh nhân ấy. Tại ông đưa vấn đề đi quá xa, có thể nói là trật đường rầy nên tôi bõn ông tí chút cho vui.”

“Cái sự đồng đánh của đàn bà con gái nhìn ở góc cạnh nào cũng thấy chướng chướng làm sao ấy. Biết nói thế nào đây? Vả lại tôi cũng không quen biết ai là chuyên gia cỡ đốc từa Freud để hỏi han cho ra nhẽ khi họ nhìn hiện trạng đồng đánh qua cái ‘miếng trời ơi’ để phân qua tích lại.”

“Tôi nghĩ, mình là con Rồng cháu Tiên cao quý tuyệt mức, ngay từ khi mới lọt lòng mẹ đã hơn cả nhân loại rồi. Dù có bõn cợt là cái Lô Gô ở Thương-Hiệu-Bảng của nhà bảo sanh ‘Con Rồng’ cũng vẫn tỏ ra có gốc gác, có phong thái của thư của hùng hấn hoi: *Con Tiên cháu Rồng lộn xuống cõi trần sung sướng nhĩ. Mộng hùng thư rắn sai đâu ông Tạo đỡ đầu cho*”

“Hỗn xược! Báng bổ tiên tổ như thế à?”

“Đại gia lại lấy Quốc Văn Giáo Khoa thư ra hù tôi rồi. Câu đối trên lấy ở Chơi Chữ trang 94, nhà học thật Lãng Nhân ghi rõ là của ông Trần Bình (Tri phủ Trần Tấn Bình?). Tôi thuật nhi bất tác mà. Vớ lại, tôi tự biết mình dốt nát đệ nhất hạng. Phạm trù triết học hay ‘chiết lý’ là để bắt bẻ nhau. Tôi là người ngoại đạo nên mù mịt tít tằm cái khoản Phân Tâm Học soi rọi đến chân tơ kẽ tóc từng người, nhất là Tâm Sinh Lý các bậc nữ lưu của từng thời kỳ thời điểm. Tôi sợ nhiễm *Dịch Hạch*, vướng *Buồn Nôn* quá chừng chừng rồi.”

“Đã sợ nhiễm, sợ vướng, hã lầy lan mà còn ham. Này! Cái khoản ‘ấy’ thì cổ kim Đông Tây như nhau. Có thể thôi mà cũng không biết. Trạng thái tinh thần của ông bây giờ ‘*giang hồ bạn lữ câu tan hợp*’ gọi là cà chớn chống xâm lăng nghe chưa?”

“Nghe thế địch nào được, ông vòng vo tam quốc. Càng nói ông càng lộ rõ là người thiếu tự ái quốc gia, thiếu tự tôn dân tộc.”

“Làm gì mà nâng cao quan điểm để đội cho nhau cái mũ lớn quá vậy? Cái gì quốc gia dân tộc cứ nhặng cả lên như thế? Tôi có Thần Thánh hai vai là vì hoàn cảnh cho yên cái thân để vi vu chút đỉnh. Đừng có lên án nhau chứ.”

“Ủa! Tôi đâu có khảo mà ông xưng. Tôi nghĩ rằng mỗi dân tộc đều có hồn tính riêng. Ta phải khác với Tây, Tàu, Nhật, Mỹ...”

“Không khác đâu, vì cũng là con người cả. Đã là con người thì hỷ nộ ái ố lạc dục đều giống nhau. Rồi sự giao lưu văn hóa ảnh hưởng hỗ tương, học được cái hay thì ít, tiêm nhiễm những cái dởm cái dở thì nhiều.”

“Cho ví dụ cụ thể đi!”

“Đơn cử: Đàn bà Việt Nam lấy Tàu thì gọi là Thím Khách, lấy Tây thì gọi là Me Tây, tấn phát lên có cả *Kỹ Nghệ Lấy Tây* như nhà văn Vũ Trọng Phụng đã viết. Thiếu gì những bà Phó Đoan và hẳn nhiên có nhiều cô Tư Hồng ‘*trăm năm danh giá của bà to*’. Bây giờ thì lấy đủ thứ. Cứ làm như đàn ông con trai nước Nam ta là Tôn Ngộ Không cả đám ấy thôi. Rồi cái ăn cái mặc nhí nhố, nghĩ mà đau”

“Như vậy là tân nhật tân. Cái thời vì cơ hàn thiết thân phải làm thím làm me độ nhật đã cáo chung. Nay thì đã khác rồi. Những bà Phó Đoan, những cô Tư Hồng nguyên tử đầy phong độ thím thím me me toe toét ‘HẾT’ vào mặt chúng ta mà vẫn có kẻ vỗ tay bồm bộp lấy làm khoái chí. Tôn -Ngộ Không-Tiền tức khí à?”

“Đấy là thiếu số rác rưởi. Quốc dân đồng bào đều tởm lợm. Đó là sự thực.”

“Có liên quan gì đến đồng đánh đâu?”

“Dĩ nhiên là không”

“Thế sao đưa chuyện bá láp ra bàn”

“Để đối chứng”

“Nghe có mùi bia hơi. Vậy chứng đâu?”

“Quốc sử ghi: Liệt nữ Triệu Thị Trinh tuyên bố ‘*Tôi muốn cỡi con gió mạnh, đạp đường sóng dữ, chém cá Kình bể Đông, quét sạch bờ cõi để cứu dân ra khỏi nơi đẫm máu, chứ không thèm bắt chước người đời cúi đầu cong lưng để làm tì thiếp người ta*’. Đó là sự đồng đánh cao cấp, đồng đánh siêu hạng. Dưới mắt anh thư họ Triệu, đàn ông con trai Việt Nam bất quá đến như Thi Sách là cùng. Ở dạng như ‘bà cô’ Triệu Thị Trinh đúng là đồng đánh đệ nhất tuyệt.”

“Hồi Tây xâm, có người đẹp hay chữ là cô Miên đồng đánh, cô không thèm lấy chồng vì toàn gặp đồ gàn, đồ tồi, đồ tể. Cô ra một vé xuất, thách đối kén trượng phu: ‘*Cô Miên ngủ một mình*’. Mãi sau mới có ông Cai Tổng Thịnh còn gọi là Cai Vàng đi qua, đối: ‘*Tổng Thịnh tóm nhiều đũa*’. Đến lúc ông Cai Vàng tuấn nạn vì trúng đạn khi giao tranh với giặc Pháp, cô Miên đồng đánh ấy tức là đệ tam phu nhân của nhà ái quốc khóc chồng bằng đôi câu đối:

‘Chị thưa chị, một tiếng đùng, kiếp phù sinh ông lớn đã xong rồi, trị mà chi, loạn mà chi, ngơ ngẩn sống thừa em với chị.

Con ơi con, ba đời đời, gương thế phiệt chúng bay coi lấy đó, vinh là thế, nhục là thế, ngậm ngùi chết đuối mẹ cùng con’

Học giả Lãng Nhân phê: ‘*Hạ đến chữ chúng bay thì rõ giọng bà Tướng*’. Khởi bàn cãi thêm, theo tôi thì đó là đồng đánh đệ nhị tuyệt.”

“Thế còn đệ tam tuyệt?”

“Đệ tam tuyệt là Hồ Xuân Hương. Cũng chẳng ai nắm rõ căn cước của ông hay bà Hồ Xuân Hương. Chỉ toàn là sơ yếu lý lịch, người nọ ‘trích ngang’ của người kia, viết sách viết bài, càng đọc càng thấy khó thuyết phục, người thì cho là Hồ Xuân Hương xấu như ma, người lại cho Hồ Xuân Hương đẹp như hoa. Trong tác phẩm: Hồ Xuân Hương, Nàng Là Ai? Ông Nghè Phạm, húy Trọng Chánh, Việt kiều tại Pháp, mục Thời Sự Văn Nghệ, báo Khởi Hành bên Mỹ số 45 tháng 7/2000, có lời ghi nhận: ‘Tiến Sĩ (?) Phạm Trọng Chánh bác bỏ toàn bộ các sai lầm về Hồ Xuân Hương trong suốt thế kỷ qua’...Báo còn ghi rõ, ‘Anh tuyên bố: Hồ Xuân Hương là một giai nhân tuyệt sắc không xấu xí như trái mít và uẩn ức tình dục như người ta bôi nhọ’.”

“Nàng là ai? Cái tựa nghe quen quen?”

“T.T.Kh, Nàng Là Ai chứ gì?”

“Đúng rồi! Nhưng có ăn nhậu gì đến điều chúng ta bàn ở đây?”

“Có chứ! Đó là sự đẹp-xấu và sự uẩn ức về tình dục.”

“Nói đi!”

“Tôi nghi Hồ Xuân Hương là đàn ông. Một anh đàn ông rấn mắt nào đó nhưng lại ‘rét’ không dám minh danh, kể cả lúc hứng khởi tự- trào phúng- thế, nên lấy bút hiệu như rứa để mập mập mờ mờ xỏ xiên cho đã, vì các cụ xưa đâu có chấp nhật với đàn bà, mặc dù tên thiếu hẳn chữ ‘thị’ là đặc trưng của nữ phái. Thấy kiểu cách đó ăn khứa, nhiều anh mần theo. Rồi Hồ Xuân Hương có gia phả hệ đàn ông mới khiếp chứ.”

“Thì ít ra cũng còn lối thơ Hồ Xuân Hương của cái ngày xa xưa ấy. Bây giờ là lối thơ Bút Tre: Anh đi công tác Pơ lây...Cu dài dằng dặc biết ngày nào ra. Sự ăn theo cũng có dụng công tư duy tốn kém cả phê thuốc lá đấy, bù lại được tý thắng lợi tinh thần cỡ Chí Phèo: không phạm pháp nghiêm trọng để bị truy tố.”

“Có vi phạm luân lý đạo đức chứ.”

“Ngay cả ông Bút Tre đang sống sờ sờ cũng chẳng kiện được củ khoai nào mà.”

“Đồng đánh đệ tam tuyệt như ông nói là ở điển tích lý cổ nào?”

“Lại còn phải hỏi. Những yếu tố tự tại của Hồ Xuân Hương đã là một đề tài nhất trí và người ta đã phân loại qua các bài thơ có tự danh Hồ Xuân Hương như sau:

+ Loại tự tình: Than thân, Tự tình, Cảnh chồng chung, Khóc ông phủ Vĩnh Tường, Khóc ông Tổng Cóc...

+ Loại xã hội: Mắng bọn đồ tôi, Diễu bọn đồ dốt, Lỡm ông Cử Võ, Diễu Sư, Không chồng mà chữa...

+ Loại hoạt cảnh: Đánh đu, Tắt nước, Cờ người, Thiếu nữ ngủ ngày...

+ Loại tĩnh vật: Bánh trôi, Quả mít...

+ Loại phong cảnh: Đèo Ba Dội, Hang cắc cớ...”

“Làm gì mà kê ra cả đồng như lên lớp giảng dạy thế?”

“Ấy là tại ông bảo: ‘Lại ăn mày tí hiểu biết’ nên tôi ‘bố thí vài tí’ để ông hiểu thế nào là ý tại ngôn ngoại, là thi trung hữu họa, là vô trung sinh hữu trong thơ Hồ Xuân Hương. Tất cả đều là hoạt cảnh rất sinh động, đều dẫn đến nhân hóa, trí hóa khiến xưa thì công kích chê bai kết tội, nay thì bênh vực thêm thốt ngợi khen”

“Cái nay mà ông nói đây có hàm ý ngậm ngĩa là hơn xưa có phải không?”

“Phải!”

“Hơn ở khoản nào?”

“Ở khoản nhiều Hồ Xuân Hương hơn chứ còn gì nữa.”

“Có mà loạn! Hồ Xuân Hương nguyên tử à?”

“Đúng vậy, trai thời loạn gái thời bình. Mà nước ta thì loạn nhiều hơn bình nên đàn bà con gái trên cơ đàn ông con trai nhiều cấp đẳng. Những thằng cu sau khi cởi áo lính ra, ít ngoi lên được. Còn những cái tý cứ tuần tự nhi tiến...”

“Vì thế nên mới có nhiều đồ dốt, đồ tồi, lắm Phũ Vĩnh Tường, Tổng Cóc! Nếu không ‘non’ vật chất thì cũng ‘yếu’ tinh thần đã tạo sinh môi cho những Hồ Xuân Hương nguyên tử xuất hiện khắp chợ cùng quê.”

“Tiếp thu được rồi đây! Khá khen là thông minh nhưng hơi chậm hiểu!”

“Chấp nhận thôi! Thưa thầy một vạn không bằng kém bạn một ly. Tôi gọi ông là thầy mà, không còn thắc mắc gì nữa. Cám ơn thầy.”

“Thầy gì? Lại đểu nữa!”

“Thì thầy tôn vinh tôi lên hàng đểu giả, tôi tâm phục khẩu phục. Bộ nói rồi lờ sao? Bộ đang là cậu ấm biến thành cô chiêu, đã đổi ‘tính’ để đổng đánh rồi à?”

“Bậy nào! Đổng đánh là trạng thái tâm-sinh-lý bất ổn của đàn bà con gái khi thành công trong học vấn, có kiến thức và phong độ để chiếm lĩnh ngôi vị trong mọi sinh hoạt xã hội. Họ nhìn quanh chỉ toàn thấy lũ dốt nát ngô ngọng tồi tệ, nếu không sù sì như Tổng Cóc cũng lắm cảm cỡ Phũ Vĩnh Tường, nên các ‘đàn chị’ từ coi thường đến coi khinh các bạn trai hay người tình, hoặc giả là cả lang quân cơ hữu cũng đều không xứng đáng là trượng phu hay phu tướng trong mong muốn. Ông thấy đó, từ ngày đất nước thanh bình thì ‘ít thấy’ các vụ bỏ vợ chê vợ mà ‘nhiều thấy’ các vụ chê chồng bỏ chồng.”

“Vu khoát! Còn có vài cái răng để nhá được miếng nào hay miếng nấy, trước khi...”

“Thì có mù có diếc đâu, cứ tối tối coi tivi cả bốn kênh Sài Gòn và Hà Nội, mục Bạn Cần Biết, nếu thấy Vê Tiền Thành hình tìm người lạc thì toàn là đàn ông con trai lìa nhà đi giang hồ vật, toàn là lũ bệnh tâm thần Hết xài. Còn như vụ việc đến hồi cơm không lành canh chẳng ngọt mà có: *Lẳng lơ chết cũng ra ma. Chính chuyên chết cũng đem ra ngoài đồng. Lẳng lơ thì cũng chẳng mòn. Chính chuyên ai có sơn sơn mà thờ*, thì lời nhắn gửi tổn kém ấy được xướng ngôn viên đọc rõ ràng, rành mạch đến vô cùng thâm thiết: *Em ở đâu thì về, con đau nhớ mẹ. Mọi lỗi làm anh coi như pha*. Đôi khi có cả lời: *Em về đi! Mọi lỗi lầm do anh gây ra...hãy tha thứ cho anh*.”

“Ông vợ dũa cả nắm dẫn đến quá khích rồi đây. Nhiều đàn chị duyên phận long đong, ái tình trắc trở khiến cho bực bõ nên thiếu hạnh phúc...Ông lại nhìn vấn đề như người xưa lên án Hồ Xuân Hương ở mỗi chữ mỗi câu thơ rồi kết tội là đầy ắp dục tính. Đúng là ông cũng có bệnh nhân hóa hơi nhiều, trí thức hóa quá mức.”

“Dốt đến thế là cùng! Tứ đại khổ đau của kiếp người là sinh lão bệnh tử. Nhưng đã là người trưởng thành đang khỏe mạnh thì căn bản cuộc sống là tứ khoái. Để thiếu hụt hay ứ đọng là mất quân bình. Đời sẽ kém vui. Mà không vui là buồn. Buồn sinh ra bản gắt, chua ngoa, đánh đá là một dạng. Còn dạng nữa thì ưa cợt nhả, coi cuộc đời như pha nên đi đứng nói năng ra dáng vẻ Hồ Xuân Hương lắm.”

“Ông là người của phong trào à?”

“Phong trào gì?”

“Đánh bóng Hồ Xuân Hương”

“Ông cho là tôi khen phò mã tốt áo à? Mà có ý đồ đó cũng tự thấy kém cõi về thế giá với đại gia Hoàng Xuân Hãn và hiện bây giờ là tiến sĩ (?) Phạm Trọng Chánh.”

“Thế ‘Chuyện thường ngày ở huyện’, ông có bỏ đọc trích ngang ra để dẫn chứng được không?”

“Được! Cho ông hai chứng cứ cụ thể để mở rộng tầm mắt: Một ngày cuối tháng 7/2000, anh em tôi ‘có bốn phận’ đưa một cô bạn Đà Lạt đến cái ổ bán dụng cụ hội họa để mua sơn, dầu, cọ...vẽ. Cô họa sĩ (?) bán hàng tỏ ra rất chịu chơi trong những lời đối đáp về màu sắc và chất lượng cùng chủng loại các mặt hàng. Nhân thế cô cho biết cũng là dân gốc cao nguyên Lâm Viên và tên là Đào nên anh tôi ngứa mồm hỏi: ‘Thế, cô là Bích Đào hay Hồng Đào? Chỉ Đào trọc lóc thôi à?’ Người Lâm Viên trả lời tỉnh bơ Đào lông”

“Có thật không:?”

“Nhất kiến vi kiến làm sao tôi biết được là thật hay giả. Vả lại, giữa chợ người với biết bao vật cụ che chắn, có là Thánh như ông mới biết được.”

“Thế thì đến có là Ba Giai tú Xuất cũng ngưng thôi.”

“Còn chứng cứ thứ nhì?”

“Xin thưa: Cũng liên quan đến chuyện Đà Lạt. Chẳng là có người bạn ở bên kia Cù Lao Phố nhờ mua dùm mấy số báo cũ có bài viết về tác giả truyện Kòn Trô. Một buổi trời nắng nóng đầu tháng 8/2000, mới đến cổng tòa soạn thì anh em tôi gặp một cô nhà văn thời danh cưỡi xe Angel ra. Đứng lại nói chuyện nắng mưa trời mây trắng nước rồi đến xe cô tốt xấu. Tôi có than với cô rằng mình nhà quê là mấy tuần lễ trước ở chơi trên Đà Lạt đã được biệt phái cái xe Angel i sì có đề-ma-rua mà dốt quá, cứ hi hục đạp máy. Nữ sĩ dạy rằng: ‘Của bên tại người. Nên đạp mái để đỡ hao bình. Nếu sáng sáng mà xe được đạp nổ mái vài tí, xe sẽ ngon lành cả ngày’. Người cùng đi với tôi không hiểu là cặc cớ hay vờ vịt kiểu cụ Cố Hồng nghe đạp mái cứ tưởng bỏ thật qua giọng phát âm của cô nên đã hỏi cho ra nhẽ: ‘Cô nói đạp máy hay đạp mái?’ Cô đáp: ‘Nếu cứng gân cứng cánh thì đạp mái. Mái càng tốt chút sao.’”

“Tuyệt vời trên cả tuyệt vời!”

“Ông khen người nói hay lời nói?”

“Cả hai, đồng đánh tuyệt vời, tuyệt vời đồng đánh. Thảo nào ông đàn anh ở xa của ông thích đồng đánh là phải. Bao giờ ông ta về, ông giới thiệu cho tôi làm quen để kết giao”

“Dễ ợt! Khỏe re như vác đạn mà”

“Nếu viết thành bài thì ông đặt tên là gì?”

“Đồng Đánh Luận cho có vẻ ‘trí tuệ’”

“Còn có thể đặt được tên khác không?”

“Có! Để đền ơn đáp nghĩa thì đặt là Đồng Đánh Tam Tuyệt. Thực ra, có đồng đánh luận thì búa rìu dư luận vẫn cho là trí tuệ cỡ bố thằng Bờm. Còn Đồng Đánh Tam Tuyệt có vẻ văn học lại thiếu cả văn thơ minh họa cho từng bối cảnh đồng đánh khiến cho con người đồng đánh. Chuyện ruồi bu cả thôi. Nói và viết để giải tỏa cho đỡ buồn là mục đích.”

“Cả hai cái tên đều được đấy! Chuyện ruồi bu về đồng đánh mà chúng ta bàn đây, chính ông và tôi cũng đồng đánh rồi.”

“Ông thì được, còn tôi thì chưa đủ kích cỡ để đồng đánh”

“Khiêm cung là đức của người được giáo dục tốt. Cũng nên tùy người tùy việc. Đừng có khiêm cung quá dễ bị lấn lướt.”

“Xin bái lãnh tôn ý”

“Xét cho cùng thì đàn bà con gái Việt Nam càng về sau này càng học giỏi và nhiều tài năng hơn các cụ bà xưa. Họ được đi đây đi đó năm châu bốn biển không phải như bà Ngô Chi

Lan xưa, quanh quẩn ở xó vườn nhìn trời xanh qua mái lá để vịnh bốn mùa, bà Huyền thanh Quan chỉ thấy cảnh Thăng long thành thay ngôi đổi chủ và dọc đường qua Đèo Ngang vào kinh đô phú Xuân. Nghênh ngang cỡ bà (?) hồ Xuân Hương, cứ ầm a ầm ức tuôn ra trùng trùng những lời hàm ý ngậm ngĩa, bĩ thử đời sống xã hội loanh quanh vùng châu thổ sông Hồng, xa nhất mới là Đèo Ba Dội xứ Thanh. Tục ngữ dạy ‘đi một ngày đàng, học một sàng khôn’. Phụ nữ nước ta ngày nay đi nhiều khôn lắm nên chẳng dại gì theo gương bà Triệu để bỏ thân chiến địa. Cũng chẳng dại nữa bắt chước bà ba của ông Cai Vàng cho tốn nước mắt hay khổ tâm như các cụ bà Nguyễn Thượng hiền, cụ bà Phan Bội Châu... Vi: *Ba đồng một mớ đàn ông. Dem bỏ vào lòng cho kiến nó tha. Ba trăm một vị đàn bà. Rước về phải trải chiếu hoa cho ngòi.*”

“Như vậy, từ xa xưa đàn bà Việt Nam đã có giá trị gấp trăm lần đàn ông, vậy mà vẫn có vụ đòi bình đẳng bình quyền. Muốn ‘bình’ bằng bà Trời à?”

“Đừng nóng chứ. Có bậc Nho giả, Nho gia đã lý thú tả cảnh đám cưới, giá trị cô dâu gấp ngàn lần bằng vàng cơi: *Thiên Kim mãi đắc tam phân nhục. Lưỡng tính nghinh hôn nhất bả mao.*”

“Đàn bà cao giá như thế, tại sao vẫn có người phải làm lẽ, làm thiếp, làm nàng hầu...Đàn ông cả đồng ‘ba đồng một mớ’ chả nhẽ chẳng anh nào nhoi lên được để lọt vào mắt xanh những cô Miên. Bộ cả nước ta chỉ có mỗi ông Tổng Thịnh có cái cho cô Miên cần? Phi lý!”

“Phải nói phi lý toàn tập mới đúng.”

“Thê thảm đến vậy sao?”

“Thê thảm quá đi ấy chứ. To như ông trời, cao như ông trời mà ‘mưa không ướt đất’ coi? Lọan là cái chắc ! Điền thổ càng phì nhiêu càng cần cái khoản ‘cập thời vũ’ để mơn mớn xanh cây tốt lá.”

“Theo tác giả Hồ Xuân Hương, nàng là ai? Thì bà đẹp như hoa thì ngàn vàng khôn chuộc? Mãi đắc phải là thiên-thiên kim chưa chắc đã được. Thêm tài năng thi phú trùm trời, cỡ gì phải làm vợ bé hết quan Phủ Vĩnh lại xuống giá làm vợ nhỏ Tổng Cóc?”

“Thế mới có vấn đề tồn nghi: Hồ Xuân Hương là nhân vật hư ảo, mãi mãi ‘văn kỳ thanh bất kiến kỳ hình’, xấp xỉ với không có thật người Hồ Xuân Hương bằng xương bằng thịt. Vấn đề chúng ta lạm bàn ở đây là những bà những cô Hồ Xuân Hương nguyên tử tài giỏi, chịu chơi cùng mình.”

“Luận tới bến à? Ngon!”

“Sẽ có nhiều Hồ Xuân Hương nguyên tử. Chỉ nguyên tử Hồ Xuân Hương là tuyệt vời thôi.”

“Tại sao vậy?”

“Vì Hồ Xuân Hương nguyên tử có xấu như ma sẽ đẹp như hoa với khoa chỉnh hình đổi trắng thay đen ngày nay. Nếu gồ ghề quá hay lồi lõm nhiều thì bào thì đắp, lũng lỗ hay thiếu hụt thì vá vúi cấy trồng thêm. Ngay cả vóc dáng ‘thon thon hình vại, thoai thoai hình lu’, đầy mỡ màng phì nhiêu cũng đã có phương pháp làm cho thon thả eo óc, co quắp đàng hoàng với thuốc xoa thuốc bóp cùng máy dụng cụ ở các *center*, các *shop* đầy ra đấy. Tha hồ đồng đánh.”

“Ngôn như ông về Đồng Đánh Tam Tuyệt thì Đồng Đánh Nhất Tuyệt ở dạng bà Triệu là tuyệt chủng, tuyệt bản rồi sao?”

“Hiển nhiên là như thế rồi. Xã hội văn minh, mọi nhu cầu đều được cung đốn. Có rõ mới không thụ hưởng để thống khoái.”

“Còn Đồng Đánh Đệ Nhị Tuyệt?”

“Cũng còn đấy nhưng hiếm họa. Ở những ấp vắng thôn xa bùn lầy nước đọng vẫn còn; nhưng ít các bà ở dạng Thủ khoa Bùi Hữu Nghĩa phu nhân. Ở phố thị lóang thóang người có dạng Tú Xương phu nhân. Ngoài chồng con và công việc kiếm sống, họ chẳng biết đến son phấn đú đởn là gì.”

“Như thế chỉ có Đồng Đánh Đệ Tam Tuyệt là còn bưng bưng sức sống?”

“Phải! Chỉ có Đồng Đánh Đệ Tam Tuyệt là sáng giá mãi bằng Hồ Xuân Hương với lối thơ Hồ Xuân Hương. Ai dám bảo là không cao giá, cứ việc thi nhau nhặt ra từng câu từng chữ, phù phép cho nó có hồn hay tự nó đã có sẵn, chỉ việc nước chảy theo dòng là danh nổi như phao. Huống chi có ‘Kinh văn’ là Thơ Hồ Xuân Hương định hướng chủ đạo khi những Cái giếng: *Cỏ gà lún phún leo quanh mép. Cá diếc le te lội giữa dòng*, khi những Cái Quạt phát huy sức gió: *Phành ra ba góc da còn méo. Khép lại hai bên thật vẫn thừa. Mát mặt anh hùng khi vắng gió. Che đầu quân tử lúc sa mưa*, khi những anh học dốt lại của tốt thích xài: *Khéo khéo đi đâu lữ ngắn ngơ. Lại đây cho chị dạy làm thơ. Ong non ngửa nọc châm hoa rữa. Dê cón buồn sừng húc đậu thưa*. Học theo, làm theo Hồ Xuân Hương nhưng tài cán không là Hồ Xuân Hương. Cô Tây Thi khóc cũng tuyệt vời, cô Đông Thi cười thì tuyệt mạng vì đời cho là quý.”

“Tốt xấu, phải trái, đúng sai không còn biên giới nữa à? Đã không có phân định như thế thì đồng đánh cũng có đồng đánh thật, đồng đánh dỏm, đồng đánh nhái hay sao?”

“Có chứ. *Nhân sinh quý thích chí* mà. Nguyễn Công Trứ cũng cho là như thế:

Nhân sinh quý thích chí

Có bao lăm ba vạn sáu ngàn ngày

Như bóng đèn, như mây nổi

Như gió thổi, như chiêm bao

Chốn phồn hoa khi đã bước chân vào...”

“Đấy là lúc cụ Thượng đã ‘phơ’ hết đạn, gân đã teo, da đã tóp, cụ ngoái lại, tiếc của trời nên cảm thán ra như thế”

“Khoản đồng đánh, ca dao có những câu hay đáo để. Tiếc rằng không nhớ được toàn văn những câu trong bài Thách Cười.”

“Tùy gia phong kiệm mà. Có bao nhiêu xài bấy nhiêu. Có sai cũng đâu sợ Tây cười. Đọc đi! Xem sinh lễ đòi những gì?”

“Thì đọc:

Em là con gái nhà giàu

Mẹ cha thách cưới ra màu trêu người...

Gan ruồi mật muỗi cho tươi

Xin chàng chín chục con dơi góa chồng...”

“Hình như bài đó còn có câu: ‘*Răng nanh thằn Cuội, râu cằm thiên lôi*’ nữa?”

“Đúng vậy! Thật đồng đánh cả ổ, đồng đánh có truyền thống.”

*

**

Đất nước càng tiến lên, sự đồng đánh càng tuyệt vời bởi cả đồng đồ dốt, đồ tồi và những trụ như Tổng Cốc xấu nét xấu người (?), những Phũ Vĩnh Tường yếu gân (?) cứ lảm-cà-lảm-cắm lại lảm tiền nhiều bạc, có uy có thế, xưa-nay và mai-sau cũng vẫn thua các kiểu cách đồng đánh ăn theo Hồ Xuân Hương của các đàn chị.

Nếu được phép hét vang giữa chợ giữa làng để tôn vinh đồng đánh, tôi sẽ cất cao giọng:

“Đông Đánh tuyệt vời
Tuyệt vời Đông Đánh”

Xin kết thúc câu chuyện ruồi bu này bằng hai cặp Thực và Luận trong bài Đèo Ba Dội của Hồ Xuân Hương để ba bề bốn bên cùng hội ý:

*“Đất rồ Mái Giải xanh um cỏ
Đá chồm Gan Gà mồi thếch râu*

.....
*Lắt lẻo cành thông cơn gió giật
Đầm đĩa lá liễu hạt sương rơi.”*

Bình Quới Tây 19/8/2000

□